

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Vanja Točaković

**MRAČNA TRIJADA I ZADOVOLJSTVO U
ROMANTIČNOJ VEZI**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODJEL ZA PSIHOLOGIJU

VANJA TOČAKOVIĆ

MRAČNA TRIJADA I ZADOVOLJSTVO U ROMANTIČNOJ VEZI

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof.dr.sc. Goran Milas

Zagreb, 2017.

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina na ljestvici mračne trijade, utjecaj spola i vrste romantične veze na tu povezanost te povezanost izraženosti osobina mračne trijade kod partnera. U istraživanju sudjelovala su 143 para heteroseksualne orijentacije, od kojih se 62 para nalaze u vezi, a 81 par u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici. Sudionici su ispunjavali Kratki upitnik Mračne Trijade, Upitnik kvalitete veze te upitnik s demografskim podacima. Rezultati su ukazali na postojanje povezanosti između zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina mračne trijade, ali samo kod žena te da, ukoliko zadovoljstvo jednog partnera raste, raste i zadovoljstvo drugog partnera. Nadalje, povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i mračne trijade na uzorcima različitog statusa veze također se pokazala značajnom na način da, kod parova u vezi izraženost osobina mračne trijade povezana je sa zadovoljstvom, ali samo kod muškaraca, dok kod parova u braku, izraženost osobina mračne trijade također se pokazala povezanom sa zadovoljstvom, ali samo kod žena. Što se tiče spolnih razlika, muškarci su izraženiji na sve tri podljestvice mračne trijade: makijavelizmu, narcizmu i psihopatiji. Povezanost između osobina mračne trijade kod partnera također se pokazala značajnom i to u smjeru da partneri biraju sebi slične.

Ključne riječi: mračna trijada, zadovoljstvo u romantičnoj vezi, makijavelizam, narcizam, psihopatija

Abstract

The aim of this study was to examine the connection between romantic relationships and the components of the Dark Triad of personality, the influence of gender and the type of romantic relationship in that connection, as well as the correlation of the characteristic of the Dark Triad within the partners. In the research, 143 couples of heterosexual orientation were involved, of which 62 couples are in a relationship, and 81 couples in a marital or extramarital community. The participants completed the Short Dark Triad Scale, the Relationship Assessment Scale and Demographics Questionnaire. The results indicated the existence of a connection between the satisfaction in the romantic relationship and the expression of the components of the Dark Triad, but only for women and that, if the satisfaction of one partner is growing, the satisfaction of the other partner increases too. Furthermore, the connection between romantic relationships and the Dark Triad on the samples of the different relationship status also proved to be significant in a way that, with partners in a relationship the expression of the Dark Triad traits, is related with pleasure, but only in men, while with married couples, the expression of the Dark Triad traits also proved to be related to pleasure, but only in women. As far as the gender differences goes, men are more expressive on all three sublists of the Dark Triad: Machiavellianism, narcissism and psychopathy, The relationship between the components of the Dark Triad with the couples also proved to be significant in a way that couples choose people who are similar to themselves.

Keywords: the Dark Triad of personality, satisfaction in romantic relationship, Machiavellianism, narcissism, psychopathy

SADRŽAJ

1. UVOD	2
1.1. Makijavelizam	3
1.2. Narcizam.....	4
1.3. Psihopatija	5
1.4. Mračna trijada.....	6
1.5. Zadovoljstvo u romantičnoj vezi	9
2. CILJ I PROBLEMI	12
3. METODA.....	13
3.1. Sudionici.....	13
3.2. Instrumenti.....	13
3.3. Postupak.....	14
4. REZULTATI.....	15
4.1. Zadovoljstvo u romantičnoj vezi i mračna trijada	15
4.2. Mračna trijada (makijavelizam, narcizam i psihopatija)	15
5. RASPRAVA.....	18
5.1. Metodološki nedostaci i prijedlozi za buduća istraživanja.....	21
6. ZAKLJUČAK	22
LITERATURA.....	23

1. UVOD

Mračna trijada ličnosti je koncept koji su u psihologiju uveli Paulhus i Williams (2002) nakon meta-analize rezultata istraživanja koja su ispitivala odlike socijalno averzivnog ponašanja ljudi. U osnovi takvog maladaptivnog i nemoralnog, no ne nužno antisocijalnog ponašanja, stoje tri konceptualno zasebne, ali povezane varijable ličnosti: makijavelizam, narcizam i psihopatija (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Riječ je o socijalno destruktivnom karakteru s ponašajnim tendencijama prema samoreklamiranju, manipulaciji, emocionalnoj hladnoći, varanju te agresivnosti (Paulhus i Williams, 2002). Važnost uvođenja ovog konstrukta istraživači vide u tome što se operacionalizira zlo u ljudima koje nije uvijek direktno vidljivo, a nerijetko se od strane okoline potkrepljuje (Nevecka, Ten Valden, De Hoogh i Van Vianen, 2011).

Sve tri komponente mračne trijade, u okviru konstrukta, operacionalizirane su dimenzionalno, što znači da su narcizam i psihopatija određene kao crte ličnosti, a ne kao poremećaj ličnosti. Narcizam karakterizira grandioznost, dominacija i superiornost, odnosno sklonost ka preuveličavanju vlastite vrijednosti podcjenjivanjem drugih (Furnham i sur., 2013). Makijavelizam se očituje kroz manipulaciju i iskorištavanje drugih ljudi, lukavost, hladnoću i nedostatak iskrenosti (Christie i Geis, 1970), dok psihopatiju kao crtu ličnosti definiraju arogantan i obmanjujući interpersonalni stil, manjak afektivnog doživljavanja te impulzivan i neodgovoran stil ponašanja (Ali, Amorim, Chamorro-Premuzic, 2009). Prema dosadašnjim istraživanjima utvrđeno je kako su sve tri varijable mračne trijade orijentirane prema socijalnoj dominaciji (Hodson, Hogg, MacInnis, 2009) te dobro predviđaju agresivno ponašanje, impulzivno reagiranje te sklonost ka rizičnom ponašanju (Jonason, Li i Teicher, 2010). Također, osobine mračne trijade najčešće se prepoznaju kroz nasilništvo, agresiju i preferenciju rizika, odnosno biranje poslova i situacija koje drugi ljudi doživljavaju visoko rizičnima (Jonason, Li, Webster i Schmitt, 2009, prema Furnham i sur., 2013).

1.1. Makijavelizam

Koncept Makijavelizma potječe još iz 16. stoljeća od talijanskog književnika i pisca Niccola Machiavellija koji je, u svojim djelima *Vladar* (tal. *Il Principe*) i *Diskurs* (tal. *Discorsi*), ljude opisao kao nepouzdan, egoističan i zlonamjerno (Fehr, Samsom, Paulhus, 1992). Nekoliko stoljeća kasnije, vođeni Machiavellijevim originalnim tekstovima, Christie i Geis (1970) konstruirali su upitnik te su uz pomoć raznih eksperimentalnih i korelacijskih metoda utvrdili da se sudionici, koji se slažu s većinom tvrdnji u upitniku, isto ili slično ponašaju i u svakodnevnom životu. Njihovo vjerovanje obilježeno je korištenjem interpersonalne manipulacije kao ključem životnog uspjeha te se, u skladu s takovim ciničnim i neprincipijelnim vjerovanjem, svakodnevno i ponašaju (Fahr i sur., 2013; Furnham i sur., 2013).

Osobe s izraženim osobinama makijavelizma, osim manipulativnog ponašanja, karakterizira i nedostatak interpersonalnih odnosa (Jonason i Webster, 2012) te manjak empatije (Jonason, Lyons, Bethell i Ross, 2013, prema Inanasi, Lang i Bereczkei, 2016). Također, kako bi dobili što žele neće se ustručavati od korištenja obmane, laskanja i šarma (Christie i Geis, 1970). Ali i suradnici (2009) u istraživanju nedostatka empatije kod osoba s izraženim osobinama makijavelizma dobili su da gledanje tužnih slika na njih ima pozitivno djelovanje, dok gledanje neutralnih slika na njih ima negativno djelovanje iz čega se može zaključiti da takve osobe imaju problema s nedostatkom empatije. Nadalje, što se tiče povezanosti izraženih osobina makijavelizma i agresivnog ponašanja, istraživanja nalažu kako takve osobe koriste agresiju u svrhu manipulacije drugim ljudima te se ne susprežu od zlostavljanja kako bi dobili što žele (Baughman, Giammarco i Vernon, 2012). Njihovo hladno i pragmatično mišljenje, strateški i dugoročni planovi te motiviranost usmjerena ka uspjehu, moći i novcu rezultiraju percipiranjem takvih pojedinaca kao visoko sposobnima i favoriziranjem istih kao dobre vođe (Christie i Geis, 1970) .

Govoreći o preferencijama i očekivanja od partnera kod osoba s izraženim osobinama makijavelizma, istraživanje Inanasi i suradnika (2016) pokazuje zanimljive rezultate. Takvi pojedinci očekuju manje topline, povjerenja, ekstraverzije, otvorenosti i ugodnosti u odnosu na one koji nemaju izražene osobine makijavelizma, što znači da biraju sebi slične. Također, manje im je bitna i intimnost i lojalnost te nemaju tendencije ostvarivanja dugotrajnih intimnih odnosa. Karakteristike kod partnera koje navode kao bitne su financijska moć, fizička privlačnost te društveni status, odnosno bilo kakva materijalna korist. Nadalje, osobine

kao što su samopouzdanje, spontanost, djelovanje, inteligencija, kreativnost, znatiželja i društvenost nisu osobine koje osobe s izraženim osobinama makijavelizma smatraju privlačnima. S obzirom na njihovu visoko izraženu potrebu za manipulacijom i kontroliranjem partnera, biranje partnera koji su submisivni, neodlučni i prilagodljivi za njih je logičan izbor jer im pruža osjećaj moći i kontrole (Inananci i sur., 2016; Christie i Geis, 1970).

1.2.Narcizam

Narcisoidni poremećaj ličnosti, definiran u DSM-u¹, osnovni je koncept opisa karakteristika osoba s narcisoidnim obilježjima iz kojeg je proizašao konstrukt subkličkog narcizma. Za narcizam nerijetko se kaže kako je i blagoslov i prokletstvo zbog iznimnih te neprikladnih karakteristika koje obilježavaju osobu s takvim izraženim osobinama (Paulhus, 1998). Kao pozitivne strane narcizma navode se samopouzdanje i društvenost (Emmons, 1984) te dobro funkcioniranje pod pritiskom (Wallace i Baumeister, 2002). S druge strane, osobe s izraženim osobinama narcizma karakterizira impulzivnost (Vazire i Funder, 2006; Jonason i Tost, 2010), često mijenjanje partnera (Campbell i Foster, 2002), agresivnost i sklonost ka traženju uzbuđenja (Mitov, Gojković i Dostanić, 2016) te manipulacija (Paulhus i sur., 2002).

Osobe s izraženim osobinama narcizma društvo nerijetko percipira kao tašte, a istraživanja to i potvrđuju (Raskin i Terry, 1988). Osim taštine, karakterizira ih i arogantnost, zaokupljenost samim sobom te smatraju da posjeduju apsolutno pravo na određene stvari (Raskin i Terry, 1988). S druge strane, osobe s izraženim narcizmom često su percipirane kao iznimno šarantne što im omogućava uspjeh u ostvarivanju popularnosti i dobrih odnosa, međutim samo onih kratkoročne naravi (Back, Schmukle i Egloff, 2010). Također, smatra ih se dobrim vođama (Zuroff, Fournier, Patall i Leybman, 2010).

Što se tiče ostvarivanja veze s osobama sa izraženim narcizmom, Schroder-Abe, Rentzsch, Asendorpf i Penke (2015) proveli su istraživanje u kojem su dobili zanimljive rezultate. One pojedince koji su sebe ocijenili kao prosječno atraktivne, potencijalni partneri percipirali su kao osobe s kojima bi rado ostvarili dugoročnu vezu. S druge strane, oni

¹ Dijagnostički i statistički priručnik za mentalne poremećaje (eng. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders)

pojedinci koji su sebe ocijenili kao nadprosječno atraktivne, odnosno koji postižu visoke rezultate na skali narcizma, ocijenjeni su kao osobe s kojima bi ostvarili kratkoročnu vezu što se može objasniti percipiranjem takvih osoba kao šarmantnih (Back, Schmukle i Egloff, 2010). Isto tako, pojedinci koji su sebe percipirali nadprosječno atraktivnima bili su zainteresirani uglavnom za kratkoročne odnose. Iz takvih rezultata može se zaključiti kako je okolina svjesna poteškoća s kojima bi se mogli susretati u odnosu s osobama koje postižu visoke rezultate na skali narcizma te ih, sukladno tome, ne bi odabrali za dugoročne partnere.

1.3. Psihopatija

Pojam subkliničke psihopatije, proizlazi iz poremećaja ličnosti opisanog u DSM-u¹, čime se nastoje opisati karakteristike osoba psihopatske prirode. Središnji karakterni elementi subkliničke psihopatije uključuju visoku manipulativnost i šarm (Ali i sur., 2009), impulzivnost (Jones i Paulhus, 2011), antisocijalno ponašanje, nedostatak kontrole i agresiju (Paulhus i Williams, 2002; Jones i Paulhus, 2011). Paulhus i Williams (2002) navode kako je, od sve tri opisane komponentne mračne trijade, psihopatija najpodmuklije prirode.

Osobe koje postižu visoke rezultate na skali psihopatije pokazuju veću sklonost agresivnom i nasilnom ponašanju, praćenom niskom razinom srama, krivnje i empatije općenito (Neumann i Hare, 2008; Douglas, Bore i Munro, 2012). Takve osobe sklone su upuštati se u visokorizična ponašanja poput prekomjerne konzumacije alkohola (Neumann i Hare, 2008), droga (Nathanson, Paulhus i Williams, 2006) i upuštanje u seksualne odnose s nepoznatim osobama (Lodi-Smith, Shepard i Wagner, 2001). Također, karakterizira ih vrlo izražen seksualni nagon i devijantne seksualne fantazije o sadomazohističkim temama (Baughman, Jonason, Veselka i Vernon, 2014). Nathanson i suradnici (2006) u istraživanju o povezanosti psihopatskih osobina ličnosti i sklonosti ka tjelesnim modifikacijama te devijantnim kulturnim obilježjima, kao što su tetovaže, pirsinzi, žigosanje, umetci ispod kože, rezanje kože i slično, nalažu kako je psihopatska struktura ličnosti dobar prediktor istih.

Nadalje, istraživanja su pokazala da su osobe s izraženim psihopatskim karakteristikama dobri vođe, često se nalaze na visokim pozicijama i ugledni su članovi društva koji se, općenito gledano, odlično snalaze u radnom okruženju (Babiak i Hare, 2006). Njihova karizma i prezentacijski stil karakterizirani su kreativnošću, dobrim strategijama

mišljenja i komunikacijskim vještinama, ali karakteriziraju ih i neodgovornost, loše sposobnosti vođenja i nemaju timski duh (Babiak, Neumann i Hare, 2010).

S druge strane, destruktivni su za sebe i za druge (Neumann i Hare, 2008) što se može objasniti njihovom niskom razinom moralnog razvoja (Campbell, Schermer, Villani, Nguyen, Vickers i Vernon, 2009, prema Jones i Paulhus, 2011), imaju poteškoća s opisivanjem osjećaja te im je mišljenje orijentirano izvana (Jonason i Krause, 2013). Kako bi dobili što žele koriste se obmanom i zastrašivanjem (Nathanson i sur., 2006), agresijom i manipulacijom (Hare, 2003, prema Rauthmann i Kolar, 2013) te ih karakterizira isključiva usmjerenost na vlastite potrebe i interese (Paulhus i Williams, 2002).

1.4. Mračna trijada

Mračna trijada zadnjih godina predmet je mnogih istraživanja kojima se želi ustanoviti koje karakteristike obilježavaju osobe koje postižu visoke rezultate na sve tri komponente mračne trijade. U istraživanju Jonason i suradnika (2010), nazvanom prema popularnom izrazu „Psihologija James Bonda“ (eng. „*James Bond Psychology*“), koji se sve češće koristi kao zamjena za naziv Mračna trijada (eng. *The Dark Triad*), dobiveno je kako su sve tri komponente mračne trijade pozitivno povezane s ekstraverzijom, samopoštovanjem i otvorenosti ka novim iskustvima te negativno povezane s ugodnosti, neuroticizmom i savjesnosti. Također, osobe s visokim rezultatima na mračnoj trijadi karakteriziraju društveni odnosi usmjereni isključivo na sebe zbog čega takve osobe riskiraju potencijalno odbacivanje od strane društva.

Jones i Paulhus (2011) u istraživanju o impulzivnosti i samokontroli navode kako narcizam i psihopatija koreliraju s impulzivnošću, no ona im, u situacijama kada je točnost manje važna od brzog davanja odgovora, itekako pomaže u postizanju značajnog uspjeha. Sukladno tome, osobe s izraženim narcizmom uspijevaju ostaviti dobar dojam kada je riječ o kratkoročnim socijalnim interakcijama (Vazire i Funder, 2006). Što se tiče osoba s izraženim osobinama psihopatije, pravila temeljena na sustavu vrijednosti ne idu im u prilog. Takove osobe imaju poteškoća s inhibicijom antisocijalnih impulsa, zbog čega ih njihova impulzivnost dovodi na, takozvanu, samougrožavajuću životnu putanju (Williams i Paulhus, 2004). S druge strane, kada je riječ o osobama s izraženim osobinama makijavelizma one nemaju bolju kontrolu impulsa od osoba s izraženim osobinama narcizma i psihopatije,

međutim njihova umjerena samokontrola omogućava im suzdržanost od samougrožavajućih ponašanja unatoč sebičnim namjerama (Jones i Paulhus, 2010). Poteškoće koje sa samokontrolom imaju osobe s izraženim osobinama mračne trijade potvrdili su i Jonason i Tost (2010) u istraživanju gdje su takve osobe imale visoku stopu samoiskaza o simptomima deficita pažnje i tendenciju nerazmatranja posljedica koje njihove antagonističke socijalne strategije imaju na budućnost.

U literaturi često se spominju mračne osobine kao karakteristike ljudi u poslovnom svijetu. Istraživanja pokazuju kako se zaposlenici, koji postižu visoke rezultate na skali mračne trijade, koriste nizom taktika kako bi utjecali na druge, međutim muškarci često nerazmjerno koriste te taktike koje na kraju mogu biti naporne (Jonason, Slomski i Partyka, 2012).

Komponente mračne trijade nesumnjivo su povezane i s nasiljem i agresijom. Sve tri komponente predviđaju nasilno ponašanje, podljestvica psihopatije najviše, zatim podljestvica makijavelizma te na kraju narcizma, gdje su kod muškaraca takva ponašanja izraženija nego kod žena (Baughman i sur., 2012). Međutim, takvi nalazi nisu jednoznačni jer u istraživanju Pailinga, Boona i Egana (2014) dobiveno je kako narcizam nije povezan s nasiljem, što potvrđuje navod da narcizam, kao „najblaža“ komponenta mračne trijade, nije nužno antisocijalne prirode (Furnham i sur., 2013).

Što se tiče privlačnosti osobina mračne trijade, Rauthmann i Kolar (2013) proveli su istraživanje u kojem su rezultati pokazali kako generalno makijavelizam, narcizam i psihopatija nisu privlačne osobine, međutim osobine narcizma ipak su manje nepoželjne od osobina makijavelizma i psihopatije. Takvi nalazi mogu se objasniti karakteristikama koje obilježavaju osobe s izraženim osobinama narcizma, kao što su šarm, dobre sposobnosti vođenja i odvažnost, što su osobine koje se percipiraju poželjnima i većina bi ih htjela posjedovati. S druge strane, neke od karakteristika koje obilježavaju osobe s izraženim osobinama makijavelizma i psihopatije su manipulativnost, cinizam i nedostatak empatije, koje se percipiraju kao nepoželjne i odbojne (Rauthmann i Kolar, 2013).

S obzirom da, kada je riječ o mračnoj trijadi, govorimo o maladaptivnim i amoralnim ponašanjima, istraživači su nastojali odgonetnuti radi li se o urođenim ili naučenim ponašanjima. Čini se kako odgovor na to pitanje još uvijek nije jednoznačan, međutim Petrides, Vernon, Schermer i Veselka (2011) otkrili su da sve tri komponente mračne trijade

imaju genetsku podlogu. Što se naučenih karakteristika tiče, komponenta makijavelizma pokazala se kao jedina koju najviše oblikuje iskustvo (Jones i Paulhus, 2011).

Osim brojnih karakteristika koje su zajedničke za sve tri komponente mračne trijade, postoje i one karakteristike koje čine značajnu razliku među njima. Jedna od njih odnosi se na osobe s izraženim osobinama makijavelizma koje su više sklone plagiranju radova u odnosu na osobe s izraženim osobinama narcizma i psihopatije (Nathanson, Paulhus i Williams, 2006). Osobe koje postižu visoke rezultate na podljestvici narcizma više su sklone samoreklamiranju (Paulhus i Williams, 2002) i agresivnim reakcijama ako osjete da im je ugrožen ego (Jones i Paulhus, 2010), dok su osobe s izraženim osobinama psihopatije češće zlostavljači (Baughman i sur., 2012) i osvetoljubive su (DeLongis, Nathanson i Paulhus, 2011, prema Furnham i sur., 2013).

Govoreći o spolnim razlikama istraživanja navode kako muškarci postižu značajno više rezultate na sve tri komponente mračne trijade (Baughman i sur, 2012; Paulhus i Williams, 2002; Jonason i sur., 2012). Međutim, istraživanja nisu u potpunosti jednoznačna pa tako Jonason i suradnici (2010) navode kako su spolne razlike značajne samo na ljestvicama narcizma i psihopatije u korist muškaraca, dok Webster i Jonason (2013) spolne razlike još smanjuju navodeći kako je razlika statistički značajna samo na podljestvici psihopatije. Naime, iako navodi istraživanja nisu jednoznačni, činjenica je kako muškarci postižu više rezultate na ljestvici mračne trijade u odnosu na žene.

Kao kompozitni konstrukt mračna trijada može se opisati kao oblik devijantne socijalizacije karakterizirane problemima u međuljudskim odnosima i otuđenjem od drugih ljudi (Stead, Fekken, Kay i McDermott, 2012). Prema tome, nije neobično zapitati se jesu li osobe s izraženim osobinama mračne trijade sklone ostvarivanju romantičnih odnosa te, ukoliko jesu, kakve su oni prirode. Osobe koje postižu visoke rezultate na ljestvici mračne trijade preferiraju kratkoročne naspram dugoročnih odnosa, kao što je preferiranje seksa za jednu noć kod osoba s izraženim narcizmom te ostvarivanje odnosa isključivo seksualne prirode kod osoba s izraženim psihopatskim karakteristikama (Jonason, Luevano i Adams, 2012). Takve osobe nemaju problema s prekidima postojeće veze kako bi ostvarili novu ili rastavljanju veza drugih osoba jer im ulazak u nove romantične i seksualne odnose pruža zadovoljstvo. Takve tendencije donose posljedice, kao što su nemogućnost ostvarivanja dugoročnih odnosa te povećana vjerojatnost da netko drugi preotme njihovog partnera (Jonason i sur., 2010).

Kada je riječ o promiskuitetu, Ali i Chamorro-Premuzic (2010) navode kako su osobe koje postižu visoke rezultate na ljestvici makijavelizma i psihopatije promiskuitetne naravi. Također, osobe s izraženim osobinama makijavelizma manje su sretno i imaju poteškoća s intimnim odnosima, dok oni s izraženim osobinama psihopatije i narcizma imaju poteškoća s odanosti i predanosti partneru (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; Campbell i Foster, 2002). S obzirom na navedeno, nije neobično zapitati se kako osobe koje postižu visoke rezultate na ljestvici mračne trijade uopće ostvaruju romantične odnose. Istraživanje Inancci i suradnika (2016) koje se bavilo prirodom romantičnih odnosa osoba s izraženim osobinama makijavelizma navodi kako takvi pojedinci biraju sebi slične. Još od djetinjstva oni su učeni kako se ljudima ne može vjerovati te kako se na druge ne mogu osloniti, stoga nije neobično da je njihova strategija pronalaska partnera pronaći onoga koji mu slični.

1.5. Zadovoljstvo u romantičnoj vezi

Osjećaj seksualne privlačnosti prema nekome ili zaljublivanje, bez sumnje je drugačiji doživljaj od toga da nam se netko sviđa ili da s nekim razvijamo prijateljstvo. Upravo je seksualna privlačnost ta koja hrani osjećaje strastvene ljubavi, odnosno čežnju za sjedinjenjem s drugom osobom, karakterizirano neprekidnim razmišljanjem i zaokupljenošću partnerom, idealizacijom druge osobe i željom da se druga osoba upozna, kao i željom da nas druga osoba upozna (Hartfield, 1988; prema Hewstone i Stroebe, 2003). Buunk i Bossman (1985; prema Hewstone i Stroebe, 2003) navode kako su fizička privlačnosti i percipirana sličnost dva važna čimbenika za razvoj romantičnog odnosa, pritom stavljajući naglasak na percipiranu sličnost kao važan preduvjet ne samo za izlaženje već i za brak. Takav stav potvrdila su i druga istraživanja (Byrne, Ervin i Lamberth, 1970; Stroebe, Insko, Thompson, Layton, 1971; prema Hewstone i Stroebe, 2003) navodeći kako je percipirana sličnost bitan preduvjet zadovoljstva u romantičnoj vezi i za muškarce i za žene.

Kada je odnos započet, partneri počinju razvijati odnos međuzavisnosti povećavajući međusobnu uključenost u isti. Različiti procesi imaju ulogu u razvoju odnosa, kao što su interesi, intimnost, osobne želje, bojazni, fantazije i emocije (Rusbult i Buunk, 1993, Reis i Shaver, 1988; prema Hewstone i Stroebe, 2003), gdje odnos postaje stabilan i zadovoljavajući ili, s druge strane, nezadovoljavajući te pun sukoba i problema. Prema *Teoriji socijalne razmjene* (Aronson, Wilson, Akert i Sommers, 2005) koja se zasniva na ekonomskom modelu razmjene, osjećaje koji ljudi imaju o vlastitim odnosima ovise o njihovim percepcijama

dobitaka i gubitaka u odnosu, vrsti odnosa kakvog zaslužuju i vjerojatnosti da će s nekim drugim imati bolji odnos. Ukoliko veza nudi više dobitaka nego gubitaka, time je zadovoljstvo vezom veće, i obrnuto. Pritom dobici mogu biti ostvarenje materijalnih dobara, veća dostupnost novca, društveni status ili neke druge aktivnosti koje proizlaze iz odnosa, a odnose se na pozitivne i nagrađujuće aspekte veze. Gubici, s druge strane, mogu biti gubitak slobode, nove obveze koje nam nisu privlačne, osobine partnera koje smatramo nepoželjnim ili neki drugi nepoželjni aspekti ulaska u bliski odnos. Kod ocjenjivanja zadovoljstva vezom, osim dobitaka i gubitaka, u jednadžbu treba uvrstiti i doživljaj osobe o vrsti odnosa koji smatra da zaslužuje, razinu očekivanja te percepciju mogućnosti ostvarenja boljeg odnosa s nekim drugim. Kasnije, u ovu teoriju, je uveden *koncept pravednosti* u vezi (Walster, Walster i Berscheid, 1978; prema Hewstone i Stroebe, 2003) gdje autori navode kako su ljudi najsretniji u odnosima u kojima su dobici i gubici koje osoba doživljava te njezini doprinosi odnosu otprilike jednaki dobicima i gubicima druge osobe. Neravnoteža u tim odnosima doživljava se kao nepravedna nejednakost.

Istraživanja bračne kvalitete i faktora koji na nju utječu počela su tridesetih godina prošlog stoljeća. Neke od varijabli koje su se pokazale značajnim za procjenu bračne kvalitete su: spol, dob, religioznost, duljina veze prije braka, obrazovanje, zdravlje, stres, prethodno iskustvo i osobine ličnosti. Osobine ličnosti, osim direktnog utjecaja na zadovoljstvo u romantičnoj vezi, utječu i na stavove o privrženosti, ciljevima i karakterističnim ponašanjima s kojima partneri ulaze u vezu (Ozer i Benet-Martinez, 2006). *Teorija sličnosti* (Byrne, 1971; prema Hewstone i Stroebe, 2003) jedna je od najznačajnijih socijalnih teorija o odabiru partnera prema kojoj ljude privlače osobe koje imaju njima slične preferencije, kvalitete i životne stilove. Brojna istraživanja navode kako postoji tendencija sklapanja brakova između ljudi sličnih osobina ličnosti. Jedno od takvih istraživanja proveli su Luo i Klohnen (2005) koji su dobili podatak da je podudaranje u osobinama ličnosti imalo utjecaj na zadovoljstvo u braku (pogotovo za žene), ali još istaknutijim prediktorom zadovoljstva pokazale su se njihove vlastite osobine ličnosti. Istraživanje Dorčić i Maglica (2009) predstavlja slične nalaze koji navode kako su za procjenu bračne kvalitete kod muškaraca bitne njegove osobine ličnosti, ali ne i osobine ličnosti žena. Kod žena su rezultati nešto drugačiji, za procjenu njihove bračne kvalitete bitne su samo osobine ličnosti muškarca. Općenito govoreći, izneseni rezultati upućuju na veću ranjivost žena i veći utjecaj muškaraca na bračnu kvalitetu.

Ovim radom pokušat ćemo doprinijeti rasvjetljivanju postojanja povezanosti između osobina mračne trijade: makijavelizma, narcizma i psihopatije, i zadovoljstva u romantičnoj vezi s obzirom na vrstu romantične veze u kojoj se parovi nalaze (veza ili brak). Također, pokušat ćemo ustanoviti je li sličnost u osobinama ličnosti jedan od motiva kod odabira partnera.

2. CILJ I PROBLEMI

Svrha ovog istraživanja je proširenje znanja te povećanje razumijevanja povezanosti osobina ličnosti mračne trijade na zadovoljstvo partnera u romantičnoj vezi. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost između zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina na ljestvici mračne trijade, utjecaj spola i vrste romantične veze na tu povezanost te povezanost izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

U skladu s ciljevima i nalazima prijašnjih istraživanja, formirani su sljedeći problemi i hipoteze:

1. Ispitati povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

Hipoteza 1: Očekujemo da će zadovoljstvo u romantičnoj vezi biti negativno povezano s izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

2. Ispitati povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i mračne trijade na uzorcima različitog statusa veze – veza ili brak.

Hipoteza 2: Očekujemo postojanje negativne povezanosti zadovoljstva i mračne trijade u vezi.

Hipoteza 3: Očekujemo postojanje negativne povezanosti zadovoljstva i mračne trijade kod bračnih parova.

3. Ispitati povezanost izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

Hipoteza 4: Očekujemo pozitivnu povezanost izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

3. METODA

3.1. Sudionici

U istraživanju sudjelovala su 143 para heteroseksualne orijentacije, od kojih se 62 para (43.36%) nalaze u vezi, a 81 par (56.64%) u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici. Prosječna dob svih sudionika iznosi $M = 35.01$ godina ($SD = 11.63$), a raspon dobi sudionika kreće se od 18 do 88 godina. Prema stupnju obrazovanja, 1% sudionika ima nezavršeno ili završeno osnovnoškolsko obrazovanje, 46.5% sudionika ima završenu srednju školu, 42.3% sudionika ima završenu višu ili visoku školu, a 8.4% sudionika završen magistarski ili doktorski studij. Nadalje, centralna vrijednost duljine veze kod parova iznosi $C = 65.50$ mjeseci ($Q_1 = 25.00$, $Q_3 = 172.00$), dok centralna vrijednost duljine braka kod parova u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici iznosi $C = 118.00$ mjeseci ($Q_1 = 35.00$, $Q_3 = 267.00$).

3.2. Instrumenti

Upitnikom *Kratki upitnik Mračne Trijade* (eng. *Short Dark Triad*; Wertag, Vrselja i Tomić, 2011, prema Jones i Paulhus, 2014) ispituje se mračna trijada ličnosti na tri dimenzije: makijavelizam, narcizam i psihopatija. Upitnik se sastoji od ukupno 27 čestica gdje prvih devet čestica mjeri makijavelizam, idućih devet narcizam, a posljednjih devet psihopatiju. Sudionik izražava stupanj slaganja s izjavnim rečenicama koristeći ljestvicu Likertovog tipa od ukupno pet stupnjeva. Pojedini odgovor boduje se vrijednostima od 1 do 5, gdje 1 predstavlja najmanji, a 5 najveći stupanj slaganja s tvrdnjom, dok se ukupan rezultat na pojedinoj podljestvici formira se na način da se zbroje svi bodovi na određenom skupu od devet čestica te se dobiveni zbroj podijeli s devet. U istraživanju autora upitnika (*Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits*, Jones i Paulhus, 2014) koeficijenti pouzdanosti izraženi Cronbach alptom iznose $\alpha = .78$ za makijavelizam, $\alpha = .77$ za narcizam te $\alpha = .80$ za psihopatiju. U istraživanju Wertag i suradnika (*Provjera konstruktne valjanosti Paulhusovog i Williamsovog (2002) upitnika Mračne trijade D3-27*, 2011) upitnik Mračne trijade preveden je na hrvatski jezik te je provjerena konstruktna valjanost upitnika, koja je pokazala jasnu trofaktorsku strukturu s visokim zasićenjima većine čestica na originalnim faktorima. Ekstrahirani faktori objasnili su ukupno 34.7% varijance. Dobiveni koeficijenti pouzdanosti, izraženi Cronbach alptom, iznosili su $\alpha = .74$ za makijavelizam, $\alpha = .69$ za narcizam te $\alpha = .73$ za psihopatiju. U ovom istraživanju koeficijenti pouzdanosti

izraženi Cronbach alfa iznose $\alpha = .84$ za makijavelizam, $\alpha = .77$ za narcizam te $\alpha = .75$ za psihopatiju.

Upitnik Kvalitete Veze (eng. *Relationship Assessment Scale*, Hendricks, 1988) mjeri zadovoljstvo u romantičnoj vezi kroz 7 čestica. Sudionik izražava stupanj zadovoljstva u vezi koristeći ljestvicu Likertovog tipa od ukupno pet stupnjeva, gdje veći stupanj slaganja označava veće zadovoljstvo. Pojedini odgovor boduje se vrijednostima od 1 do 5, a ukupan rezultat formira se na način da se zbroje bodovi na svim česticama, gdje veći zbroj bodova znači veće zadovoljstvo u vezi. S obzirom da su u ovom istraživanju, uz parove u vezi, sudjelovali i parovi u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, upitnik je za njih lingvistički prilagođen, na način da se umjesto izraza veza koristio izraz brak. U ovom istraživanju koeficijent pouzdanosti izražen Cronbach alfa iznosi $\alpha = .92$.

3.3. Postupak

Istraživanje je provedeno u razdoblju od siječnja 2016. godine do siječnja 2017. godine, a u njemu su mogli sudjelovati parovi koji su bili vezi, odnosno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici. Korišteni uzorak je prigodan. Parovima su podijeljene po dvije koverta koje su sadržavale upitnik te su zamoljeni da svaki ispuni po jedan upitnik. Na početku upitnika navedena je molba za sudjelovanje u istraživanju, kao i mogućnost kontaktiranja istraživačice u slučaju postojanja dodatnih pitanja. Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim načelima struke po Kodeksu etike psihološke djelatnosti Hrvatske psihološke komore (Hrvatska psihološka komora, 2005), osigurana je anonimnost i povjerljivost podataka, kao i mogućnost odustajanja od ispunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku. Mjerni instrumenti bili su primijenjeni sljedećim redom: demografski podaci, Kratki upitnik mračne trijade te Upitnik kvalitete veze. Procijenjeno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo je 10 minuta.

4. REZULTATI

Tablica 1. *Povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i stupnja izraženosti mračne trijade kod partnera*

		muškarci					žene				
		zad.	mak.	narc.	psih.	mt.	zad.	mak.	narc.	psih.	mt.
muškarci	zad.	-	-.182*	-.093	-.187*	-.182*	.669**	-.073	-.032	-.051	-.059
	mak.		-	.576**	.627**	.871**	-.190*	.374**	.031	.012	.187*
	narc.			-	.580**	.832**	-.173*	.247**	.201*	.082	.218**
	psih.				-	.858**	-.202*	.229**	.131	.121	.198*
	mt.					-	-.219**	.334**	.134	.078	.232**
žene	zad.						-	-.244**	-.167*	-.212*	-.246**
	mak.							-	.471**	.476**	.826**
	narc.								-	.461**	.774**
	psih.									-	.804**
	mt.										-

Napomena: ** $p < .01$, * $p < .05$

Legenda: zad.-zadovoljstvo u romantičnoj vezi; mak.-makijavelizam; narc.-narcizam; psih.-psihopatija; mt.-mračna trijada

4.1. Zadovoljstvo u romantičnoj vezi i mračna trijada

Prema podacima iz *Tablice 1.* možemo zaključiti kako su osobe s izraženim osobinama mračne trijade općenito manje zadovoljne romantičnom vezom, što vrijedi za oba spola, međutim za žene ipak nešto više. Kod muškaraca na zadovoljstvo u romantičnoj vezi najviše utječe izraženost osobina na podljestvicama makijavelizma i psihopatije, dok su se kod žena kao utjecaj na zadovoljstvo u romantičnoj vezi značajima pokazale sve tri podljestvice mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija).

Kada je riječ o zadovoljstvu u romantičnoj vezi s obzirom na partnerovu izraženost osobina mračne trijade, rezultati se razlikuju s obzirom na spol. Tako su žene, koje imaju partnere s izraženim osobinama na sve tri podljestvice mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija), manje zadovoljne u romantičnoj vezi, dok su te osobine u žena irelevantne za procjenu zadovoljstva vezom kod muškaraca. Sukladno takvim rezultatima zaključujemo kako je hipoteza o povezanosti zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina mračne trijade kod partnera djelomično potvrđena.

4.2. Mračna trijada (makijavelizam, narcizam i psihopatija)

Rezultati iz *Tablice 1.* ukazuju na međusobnu povezanost podljestvica mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija) što je u skladu i s mnogobrojnim rezultatima

prijašnjih istraživanja. Nadalje, što se tiče povezanosti pojedinih podljestvica mračne trijade muškaraca i žena korelacije ukazuju na zanimljive rezultate. Podljestvice makijavelizma i psihopatije u muškaraca značajno su povezane samo s podljestvicom makijavelizma kod žena, dok je podljestvica narcizma značajno povezana s podljestvicama makijavelizma i narcizma. S druge strane, u žena podljestvica makijavelizma značajno je povezana sa sve tri podljestvice mračne trijade (makijavelizam, narcizam i psihopatija) kod muškaraca, podljestvica narcizma značajno je povezana s podljestvicom narcizma, dok se podljestvica psihopatije u žena nije pokazala značajno povezanom ni s jednom podljestvicom mračne trijade kod muškaraca. Sukladno ovakvim nalazim možemo zaključiti kako se sličnosti privlače te je, prema istima, hipoteza o povezanosti izraženosti osobina mračne trijade kod partnera djelomično potvrđena.

Tablica 2. Povezanost zadovoljstva u vezi ili braku i stupnja izraženosti mračne trijade kod partnera

		muškarci		žene		
		zad.	mt.	zad.	mt.	
veza	m	zad.	-	-.382**	.620**	.009
		mt.		-	-.426**	.212
	ž	zad.			-	-.041
		mt.				-
brak	m	zad.	-	-.060	.710**	-.101
		mt.		-	-.065	.257*
	ž	zad.			-	-.397**
		mt.				-

Napomena: ** $p < .01$, * $p < .05$

Legenda: zad.-zadovoljstvo u romantičnoj vezi; mt.- mračna trijada; m-muškarci; ž-žene

U Tablici 2. vidljiva je povezanost između zadovoljstva u romantičnoj vezi i mračne trijade s obzirom na to nalazi li se par u vezi ili braku. Općenito, rezultati ukazuju na simultan porast zadovoljstva partnera, odnosno kako zadovoljstvo jednog partnera raste, raste i zadovoljstvo drugog. Nadalje, žene koje su u vezi s partnerom koji ima izražene osobine mračne trijade manje su zadovoljne dok, kod žena u braku, izraženost osobina mračne trijade kod partnera nije se pokazala relevantnim pokazateljem zadovoljstva.

Iz rezultata vidljiv je i utjecaj vrste veze na povezanost između zadovoljstva i vlastite izraženosti osobina mračne trijade. Dobiveni rezultati ukazuju na zanimljiv fenomen gdje se izraženost osobina mračne trijade u muškaraca pokazala relevantnim pokazateljem zadovoljstva samo kod muškaraca koji su u vezi, dok je kod žena situacija obrnuta, odnosno, izraženost osobina mračne trijade u žena relevantan je pokazatelj zadovoljstva samo kod žena koje su u braku. No, s obzirom da se radi o malom uzorku parova rezultate treba uzeti s rezervom. Ovakvim nalazima hipoteza utjecaju vrste romantične veze (veza ili brak) na

povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti mračne trijade samo je djelomično potvrđena.

Tablica 3. Testiranje spolnih razlika između pojedinih podljestvica mračne trijade

	t	df	p	M _m	sd _m	M _z	sd _z
makijavelizam	3.040	284	.003	25.279	6.168	23.170	5.545
narcizam	2.358	283	.019	23.133	5.445	21.739	4.488
psihopatija	4.822	281	.000	20.699	5.429	17.747	4.852

Legenda: M_m - aritmetička sredina za muškarce; M_z - aritmetička sredina za žene; sd_m - standardna devijacija za muškarce; sd_z - standardna devijacija za žene

Tablica 3. prikazuje postojanje statistički značajne spolne razlike između pojedinih podljestvica mračne trijade, na način kako muškarci imaju više izražene osobine mračne trijade na sve tri podljestvice (makijavelizam, narcizam i psihopatija) u odnosu na žene. Dodatno, u Tablici 4. vidljive su korelacije spola i pojedinih podljestvica mračne trijade koje pružaju dodatne informacije o veličini učinka.

Tablica 4. Povezanost spola i pojedinih podljestvica mračne trijade

	makijavelizam	narcizam	psihopatija
spol	-.178**	-.139*	-.276**

Napomena: ** $p < .01$, * $p < .05$

Tablica 5. Testiranje razlika u izraženosti mračne trijade između parova u vezi i braku

	t	df	p	M _v	sd _v	M _b	sd _b
mračna trijada	0.952	280	.342	73.000	14.216	71.382	14.113

Napomena: ** $p < .01$, * $p < .05$

Legenda: M_v – aritmetička sredina za parove u vezi; M_b – aritmetička sredina za parove u braku; sd_v – standardna devijacija za parove u vezi; sd_b – standardna devijacija za parove u braku

Iz Tablice 5. vidljivo je kako ne postoji statistički značajna razlika u izraženosti mračne trijade kod parova u vezi u odnosu na one u braku.

5. RASPRAVA

Mračna trijada ličnosti, kao koncept u psihologiji, pojavila se početkom 90-tih godina kada se počeo pokazivati interes za njezine pojedine sastavnice te njihovu međusobnu interakciju. Paulhus i Williams (2002) provode pionirsko istraživanje, meta-analizu rezultata istraživanja koja su ispitivala odlike socijalno averzivnog ponašanja ljudi te zaključuju kako, iza pojma mračne trijade, stoje tri konceptualno zasebne, ali povezane varijable ličnosti: makijavelizam, narcizam i psihopatija (Furnham, Richards i Paulhus, 2013). Iako se radi o tri različite crte ličnosti, iste obilježavaju neke zajedničke karakteristike kao što su bezosjećajno i manipulativno ponašanje uz osjećaj nadmoći, nedodirljivosti i unikatnosti u odnosu na ostale pojedince u okolini. Upravo zbog tih karakteristika, koje nesumnjivo imaju utjecaja u mnogim segmentima života, ovo istraživanje bavilo se utjecajem istih na, možda najintenzivniji segment, romantični odnos. Istraživanjem smo nastojali ispitati povezanost između zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina na ljestvici mračne trijade, mogući utjecaj spola i vrste romantične veze na tu povezanost te povezanost izraženosti osobina mračne trijade kod partnera.

Rezultati istraživanja pokazali su kako su osobe s izraženim osobinama mračne trijade općenito manje zadovoljne romantičnom vezom, što vrijedi za oba spola, no za žene ipak nešto više. Takvi nalazi ne čude s obzirom na podatak da, osobe s izraženim osobinama mračne trijade, imaju poteškoća u međuljudskim odnosima, pa samim time i njihovim održavanjem (Stead i sur., 2012). Poznato je kako takve osobe preferiraju kratkoročne odnose (Jonason i sur., 2012), a za ostvarivanje kvalitetnog romantičnog odnosa potrebno je vrijeme, stoga možemo se zapitati, je li dugoročna romantična veza nešto što takve osobe zapravo ne žele? Ono što ih možda drži u odnosima kojima su nezadovoljni svakako mogu biti društvene norme, odnosno ono što se smatra socijalno poželjnim ponašanjem, dok se njihove tendencije nalaze na suprotnom polu – ostvarivanje odnosa isključivo seksualne prirode te promiskuitet (Jonason i sur., 2012). Prijašnja istraživanja također potvrđuju ovakve nalaze te navode kako su osobe s izraženim osobinama mračne trijade manje sretne i imaju poteškoća u intimnim odnosima, a objašnjenje istih možda leži u smanjenoj odanosti i predanosti partneru (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010; Campbell i Foster, 2002). Ono što je interesantno jest pitanje kako i s kime takve osobe onda ostvaruju romantične odnose? Ovim istraživanjem pokušalo se odgovoriti na to pitanje provjerom povezanosti izraženosti osobina mračne trijade kod partnera. Iako se po staroj narodnoj kaže suprotnosti se privlače, prijašnja istraživanja

pokazala su suprotno (Buunk i Bossman, 1985, Byrne i sur., 1970, Stroebe i sur., 1971; prema Hewstone i Stroebe, 2011; Inancsi i sur., 2016). Isto smo potvrdili ovim istraživanjem gdje je dobiveno kako su parovi ili oboje visoko ili oboje nisko na ljestvici mračne trijade, odnosno kako biraju sebi slične. Inancsi i suradnici (2016) objašnjavaju kako su takve osobe od djetinjstva učene da se ljudima ne može vjerovati i da se na druge ne mogu osloniti.

Kada je riječ o zadovoljstvu u romantičnoj vezi s obzirom na partnerovu izraženost osobina mračne trijade, dobili smo zanimljive rezultate koji upućuju na negativnu povezanost zadovoljstva s mračnom trijadom, ali samo kod žena. S druge strane, te osobine u žena pokazale su se irelevantnim za procjenu zadovoljstva vezom kod muškaraca. Teorija socijalne razmjene (Kelley i Thibaut, 1978; prema Aronson i sur., 2005) navodi kako osjećaj zadovoljstva u romantičnoj vezi ovisi o percepciji dobitaka i gubitaka u odnosu, vrsti odnosa kakvog zaslužuju te vjerojatnosti da će s nekim drugim imati bolji odnos. Ako se vodimo tom postavkom, možemo zaključiti kako su, u našem istraživanju, žene koje imaju partnere s izraženim osobinama mračne trijade, ocijenile svoj ulog većim od dobitka te su, očekivano, zbog toga nezadovoljne. Međutim, zašto onda ostaju u takvim odnosima? Odgovor na to pitanje ne možemo pronaći u ovom istraživanju, ali komponentna samopoštovanja i vlastite vrijednosti mogla bi biti ključna. Nadalje, nisu samo socijalne teorije te koje mogu objasniti njihovo nezadovoljstvo. Neke od osnovnih karakteristika osoba s izraženim osobinama mračne trijade su: manipulativnost i impulzivnost (Williams i Paulhus, 2004), smanjena samokontrola (Jones i Paulhus, 2010) te agresivno i nasilno ponašanje (Baughman i sur., 2012) što teško može pružiti osjećaj sigurnosti i zadovoljstva u odnosu. No, zašto su te osobine kod žena irelevantne za procjenu sreće kod muškaraca. Prijašnja istraživanja navode kako su, prethodno navedena, socijalno nepoželjna ponašanja, više izraženija kod muškaraca nego kod žena (Baughman i sur., 2012). Također, istraživanja su pokazala kako muškarci postižu više rezultate na ljestvici mračne trijade u odnosu na žene (Baughman i sur., 2012; Jonason i sur., 2012; Paulhus i Williams, 2002). Isti rezultati dobiveni su i u ovom istraživanju gdje su muškarci postizali više rezultate na sve tri podljestvice mračne trijade. Najveća razlika među spolovima dobivena je na podljestvici psihopatije, zatim podljestvici makijavelizma i na kraju podljestvici narcizma. Upravo takva veličina razlike dobivena je i u prijašnjem istraživanju Bauhgmana i suradnika (2012) gdje muškarci postižu značajno više rezultate u odnosu na žene najviše na podljestvici psihopatije, a najmanje na podljestvici narcizma.

Nadalje, istraživanje je pokazalo kako postoji razlika u procjeni zadovoljstva u romantičnoj vezi ako se u obzir uzme vrsta veze u kojoj se par nalazi, odnosno je li par u vezi ili u braku. Općenito gledano, rezultati upućuju na simultan porast zadovoljstva partnera, odnosno ukoliko je zadovoljstvo jednog partnera iznad prosjeka, i zadovoljstvo drugog partnera težiti će tome. Takvi nalazi nisu iznenađujući s obzirom na, već spomenutu, Teoriju socijalne razmjene, ali i nalaze o tome kako partneri biraju sebi slične. Sukladno tome može se zaključiti kako oni partneri koji su sličnog karaktera imaju slične preferencije i koriste se sličnim ponašanjima što na kraju rezultira obostranim zadovoljstvom. Također, ovakve nalaze možemo objasniti i pretpostavkom da se veze i brakovi u kojima postoji neravnoteža zadovoljstva brže i lakše raspadaju pa ih u uzorku ima manje. Međutim, ono što je zanimljivo jest razlika u procjeni zadovoljstva parova koji su u vezi i onih u braku. Naime, kod parova u vezi, žene koje su s partnerom koji ima izražene osobine mračne trijade manje su zadovoljne dok, kod žena u braku, izraženost osobina mračne trijade kod partnera nije se pokazala relevantnim pokazateljem zadovoljstva. S obzirom da rezultati nisu pokazali značajnu razliku u izraženosti osobina mračne trijade kod parova u vezi u odnosu na one u braku, ovakvi nalazi mogu se objasniti na nekoliko načina. Jedan od njih jest teorija o sličnosti partnera, odnosno da biramo sebi slične. S obzirom da je brak romantičan odnos koji je više obvezujući u odnosu na vezu, može se pretpostaviti kako su parovi u braku dobro promislili odgovara li im osoba s kojom se nalaze u odnosu. Za razliku od njih, parovi koji se nalaze u vezi, možda otvorenije izražavaju nezadovoljstvo partnerom. Drugo, žene koje su u braku moguće je da su jednostavno prihvatile osobine svojih partnera te im one ne stvaraju nezadovoljstvo. Nadalje, parovi koji su u braku možda otvorenije izražavaju svoje želje i potrebe, veće je razumijevanje među partnerima i obostrano prihvaćanje ili možda je stvar u vlastitim osobinama ličnosti.

Prijašnja istraživanja navode kako, u odnosu na partnerove osobine ličnosti, zadovoljstvo romantičnom vezom bolje predviđaju vlastite osobine ličnosti (Luo i Klohnen, 2005). U našem istraživanju dobiveno je kako je izraženost osobina mračne trijade u muškaraca relevantan pokazatelj zadovoljstva kod muškaraca koji su u vezi dok, kod žena, izraženost osobina mračne trijade relevantan je pokazatelj zadovoljstva samo kod žena koje su u braku. Ovakvi rezultati možda najbolje objašnjavaju već spomenuti nalaz o irelevantnosti muškarčevih osobina ličnosti za procjenu zadovoljstva kod žena u braku, međutim, s obzirom da je riječ o malom uzorku parova u ovom istraživanju, rezultate treba uzeti s rezervom.

Dorčić i Maglica (2009) navode ponešto drugačije rezultate gdje su muškarcima, za procjenu bračne kvalitete, bitne samo njihove osobine ličnosti, a ženama osobine ličnosti partnera.

5.1. Metodološki nedostaci i prijedlozi za buduća istraživanja

Važno je osvrnuti se na metodološke nedostatke u ovom istraživanju. Osnovni nedostatak je prigodan, neprobabilistički i premalen uzorak zbog čega nije moguća generalizacija rezultata na sve parove u vezi i braku. Sudionici su u istraživanju sudjelovali dobrovoljno te motivacija za sudjelovanje u istom nije poznata. Nadalje, poznato je kako sudionici u psihologijskim istraživanjima nerijetko daju socijalno poželjne odgovore, a s obzirom da je tema ovoga istraživanja vrlo osjetljiva, ne smijemo isključiti mogućnost utjecaja socijalno poželjnih odgovora na rezultate. Moguće je da su parovi htjeli predstaviti sebe i svoju romantičnu vezu boljom nego što ona jest. Osim toga, iako je anonimnost sudionika bila zagantirana, s obzirom da se radi o anketi koju je sudionik morao vratiti istraživaču, moguće je da određen dio sudionika nije želio biti u potpunosti iskren.

No, takvi nedostaci su prihvatljivi s obzirom na slabu istraženost povezanosti, takozvanih, mračnih osobina na zadovoljstvo u romantičnim odnosima. Iako je, zadnjih dvadeset godina, mračna trijada čest predmet istraživanja, vrlo je malo onih koji se bave romantičnim odnosima. Međutim, važno je naglasiti kako se korišteni Upitnik kvalitete veze, kojeg smo koristili za procjenu zadovoljstva vezom ili brakom, sastoji od samo sedam pitanja što dovodi u pitanje njegovu trijažnu učinkovitost. Također, sudionici istraživanja upitnik su ispunjavali kod kuće što je moglo rezultirati time da su partneri upitnik ispunjavali zajedno što uvelike može utjecati na iskrenost u odgovaranju, a samim time i rezultate. Istraživačke situacije u kojima istraživač nema izravan kontakt sa sudionicima tijekom ispunjavanja upitnika smanjuje mogućnost kontaktiranja istraživanja od strane sudionika u slučaju nejasnoća i dodatnih pitanja. Iako je na početku upitnika sudionicima prezentirana e-mail adresa na koju se mogu obratiti, takva vrsta kontaktiranja manje je kvalitete od istraživačke situacije u kojoj je istraživač prisutan. Također, ne prisutnost istraživača ide u prilog činjenici osipanja sudionika, odnosno velikom broju onih koji su pristali sudjelovati u istom, ali su odustali, odnosno nisu vratili ispunjene upitnike istraživaču. Nadalje, kvaliteta odgovora sudionika može biti upitna zbog različitih nesistemskih varijabilnih faktora poput nezainteresiranosti, umora, nedostatka vremena, smanjene koncentracije i slično.

6. ZAKLJUČAK

1. Ispitana je povezanost između zadovoljstva u romantičnoj vezi i izraženosti osobina mračne trijade te je dobivena statistički značajna povezanost, međutim samo kod žena, dok su se osobine mračne trijade u žena pokazale irelevantnima za muškarčevu procjenu zadovoljstva u romantičnoj vezi.

2. Ispitana je povezanost zadovoljstva u romantičnoj vezi i mračne trijade na uzorcima različitog statusa veze (veza ili brak). Dobivena je statistički značajna razlika korelacija i rezultati ukazuju na sljedeće: (1) ukoliko je zadovoljstvo jednog partnera iznad prosjeka, onda će tome težiti i zadovoljstvo drugog partnera (ovaj nalaz odnosi se na parove u vezi i braku); (2) kod parova u vezi izraženost osobina mračne trijade povezana je sa zadovoljstvom, ali samo kod muškaraca; i (3) kod parova u braku izraženost osobina mračne trijade povezana je sa zadovoljstvom, ali samo kod žena.

3. Ispitana je povezanost između izraženosti osobina mračne trijade kod partnera te je dobivena statistički značajna razlika. Pritom su, u muškaraca, podljestvice makijavelizma i psihopatije značajno povezane samo s podljestvicom makijavelizma kod žena, dok je podljestvica narcizma značajno povezana s podljestvicom makijavelizma i narcizma. S druge strane, u žena, podljestvica makijavelizma značajno je povezana sa sve tri podljestvice mračne trijade: makijavelizam, narcizam i psihopatija kod muškaraca te podljestvica narcizma značajno je povezana s podljestvicom narcizma. S obzirom na dobiveno može se zaključiti kako biramo sebi slične.

LITERATURA

- Ali, F., Amorim, I. S. i Chamorro-Premuzic, T. (2009). Empathy Deficits and Trait Emotional Intelligence in Psychopathy and Machiavellianism, *Personality and Individual Differences*, 47, 758-762.
- Ali, F. i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The Dark Side of Love and Life Satisfaction: Associations with Intimate Relationships, Psychopathy and Machiavellianism, *Personality and Individual Differences*, 48, 228-233.
- Aronson, E., Wilson, T. D. i Akert, R. M. (2005). *Socijalna psihologija*. Split: Mate d.o.o.
- Babiak, P., Neumann, C. S. i Hare, R. D. (2010). Corporate Psychopathy: Talking the Walk, *Behavioral Sciences and the Law*, 28, 174-193.
- Back, M. D., Schmukle, S. C. i Egloff, B. (2010). Why Are Narcissists so Charming at First Sight? Decoding the Narcissism-Popularity Link at Zero Acquaintance, *Journal of Personality and Social Psychology*, 98 (1), 132-145.
- Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E. i Vernon, P. A. (2012). Relationship Between Bullying Behaviours and the Dark Triad: A Study with Adults, *Personality and Individual Differences*, 52, 571-575.
- Baughman, H. M., Giammarco, E. A. i Vernon, P. A. (2012). Relationships Between Bullying Behaviours and The Dark Triad: A Study With Adults, *Personality and Individual Differences*, 52, 571-575.
- Campbell, W. K. i Foster, C. A. (2002). Narcissism and Commitment in Romantic Relationships: An Investment Model Analysis, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 484-495.
- Dorčić, M. i Maglica Kalebić, B. (2009). Povezanost Osobina Ličnosti s Bračnom Kvalitetom i Izraženošću Psihičkih Simptoma kod Bračnih Partnera, *Psihologijske teme*, 18 (1), 75-97.
- Douglas, H., Bore, M. i Munro, D. (2012). Distinguishing the Dark Triad: Evidence from the Five-Factor Model and the Hogan Development Survey, *Psychology*, 3 (3), 237-242.
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and Measurement, *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (1), 11-17.
- Fehr, B., Samsom, D. i Paulhus, D. L. (1992). The Construct of Machiavellianism: Twenty Years Later, u C. D. Spielberger i J. N. Butcher (Eds.), *Advances in personality assessment*, 9, 77-116. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Furnham, A., Richards, S. C. i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 Years Review, *Social and Personality Psychology Compass*, 7 (3), 199-216.
- Hare, R. D. i Neumann, C. S. (2008). Psychopathy as a Clinical and Empirical Construct, *The Annual Review of Clinical Psychology*, 4, 217-246.
- Hewstone, M. i Strobe, W. (2003). *Socijalna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

- Inancsi, T., Lang, A. i Bereczkei, T. (2016). A Darker Shade of Love: Machiavellianism and Positive Assortative Mating Based on Romantic Ideals, *Europe's Journal of Psychology*, 12 (1), 137-152.
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. i Adams, H. M. (2012). How the Dark Triad Traits Predict Relationship Choices, *Personality and Individual Differences*.
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Buss, D. M. (2010). The Costs and Benefits of the Dark Triad: Implications for Mate Poaching and Mate Retention Tactics, *Personality and Individual Differences*, 48 (4), 373-378.
- Jonason, P. K., Li, N. P. i Teicher, E. A. (2010). Who is James Bond?: The dark Triad as an Agentic Social Style, *Individual Differences Research*, 8 (2), 111-120.
- Jonason, P. K., Slomski, S. i Partyka, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way, *Personality and Individual Differences*, 52, 449-453.
- Jonason, P. K. i Tost, J. (2010). I Just Cannot Control Myself: The Dark Triad and Self-Control, *Personality and Individual Differences*, 49, 611-615.
- Jonason, P. K. i Webster, G. D. (2012). A Protean Approach to Social Influence: Dark Triad Personalities and Social Influence Tactics, *Personality and Individual Differences*, 52, 521-526.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2011). Differentiating the Dark Triad Within the Interpersonal Circumplex, u L. M. Horowitz i S. Strack, *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment, and therapeutic interventions*, str. 249-269. New York: Wiley & Sons.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2011). The Role of Impulsivity in the Dark Triad of Personality, *Personality and Individual Differences*, 51, 679-682.
- Luo, S. i Klohnen, E. C. (2005). Assortative Mating and Marital Quality in Newlyweds: A Couple-Centered Approach, *Journal of Personality and Social Psychology*, 88 (2), 304-326.
- Lodi-Smith, J., Shepard, K. i Wagner, S. (2014). Personality and Sexually Deviant Behavior, *Personality and Individual Differences*, 70, 39-44.
- Mitov, T., Gojković, V. i Dostanić, J. (2016). Povezanost Mračne Trijade sa Agresivnošću i Sklonošću ka Traženju Uzbuđenja, *Zbornik Instituta za kriminološka i sociološka istraživanja*, 15 (1), 7-16.
- Nathanson, C., Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2006). Personality and Misconduct Correlates of Body Modification and other Cultural Deviance Markers, *Journal of Research in Personality*, 40, 779-802.
- Nevicka, B., Ten Velden, F. S., De Hoogh, A. H. B. i Van Vianen, A. E. M. (2011). Reality at Odds With Perceptions: Narcissistic Leaders and Group Performance, *Psychological Science*, 20 (10), 1-6.
- Ozer, D. J. i Benet-Martinez, V. (2006). Personality and the Prediction of Consequential Outcomes, *Annual Reviews*, 57, 8.1-8.21.
- Pailing, A., Boon, J. i Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and Violence, *Personality and Individual Differences*, 67, 81-86.

- Paulhus, D. L. (1998). Interpersonal and Intrapyschic Adaptiveness of Trait Self-Enhancement: A Mixed Blessing?, *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1197-1208.
- Paulhus, D. L. i Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of Personality: Narcissism, Machiavellianism, and Psychopathy, *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.
- Rauthmann, J. F. i Kolar, G. P. (2013). The Perceived Attractiveness and Traits of the Dark Triad: Narcissists are Perceived as Hot, Machiavellians and Psychopaths Not, *Personality and Individual Differences*, 54, 582-586.
- Raskin, R. i Terry, H. (1988). A Principal-Components Analysis of the Narcissistic Personality Inventory and Further Evidence of Its Construct Validity, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (5), 890-902.
- Schroder-Abe, M., Rentzsch, K., Asendorpf, J. B. i Penke, L. (2015). Good Enough for an Affair. Self-Enhancement of Attractiveness, Interest in Potential Mates and Popularity as a Mate, *European Journal of Personality*.
- Stead, R., Fekken, G. C., Kay, A. i McDermott, K. (2012). Conceptualizing the Dark Triad of Personality: Links to Social Symptomatology, *Personality and Individual Differences*, 53 (8), 1023-1028.
- Vazire, S. i Funder, D. C. (2006). Impulsivity and the Self-Defeating Behavior of Narcissists, *Personality and Social Psychology Review*, 10 (2), 154-165.
- Wallace, H. M. i Baumeister, R. F. (2002). The Performance of Narcissists Rises and Falls With Perceived Opportunity for Glory, *Journal of Personality and Social Psychology*, 82 (5), 819-834.
- Wertag, A., Vrselja, I. i Tomić, T. (2011). Provjera konstruktne valjanosti Paulhusovog i Williamsovog (2002) upitnika Mračne trijade D3-27, *19. godišnja konferencija hrvatskih psihologa Osijek*.
- Williams, K. M. i Paulhus, D. L. (2004). Factor Structure of the Self-Report Psychopathy Scale (SRP-II) in Non-Forensic Sample, *Personality and Individual Differences*, 37, 765-778.
- Zuroff, D. C., Fournier, M. A., Patall, E. A. i Leybman, M. J. (2010). Steps Toward an Evolutionary Personality Psychology: Individual Differences in the Social Rank Domain, *Canadian Psychology*, 51 (1), 58-66.